

דברי תורה והסלידות

י"ל ע"י מכון אהל אברהם

להוצאת ספרי מודינו הרב הגאון ר' אברהם בן ציון ביער שליט"א

רב דשכונת דיב"ל ביי"ש

פרשת מטו"מ

כ"ה תמוז
מברכים מנ"א
תשפ"ג לפ"ק
גליון תי"ד
שנה ט'

קול השיעורים
ממורינו הרב שליט"א
073-371-8218

לעי"נ הגה"צ מוהר"ר מאיר רפאל ב"ר ניסן זצ"ל

יא"צ ג' מנ"א תש"פ לפ"ק, ת.ג.ב.ה.

אחדות / ג'

ענוה מביא לאחדות

בסיני להיות נמוך לכן גם הם ה' להם רוח נמוכה והעבירו על מדותיהם והיו לאחדים כי הפירוד בא מחמת גאווה ושנאה מחמת קנאה וכיוצא, וכענוה ניצול מהכל ונתעוררו מאד בראותם ההר חמד אלקים לשפלותו, הרי שע"י שהיה להם ענוה, הגיעו לאחדות.

אחדות מביאה פרנסה

ועי' **בחתם סופר** (פרשת ויגש) עה"פ ויצא האחד מאתי ואומר אך טרוף טרוף ע"ד הרמז מרמז מכיון שיצא האחדות והשלוש נטרפה טרף מזונות של האדם דמחלוקת א' דוחה מאה פרנסות וזה ויצא האחד מאתי מכיון שיצא האחדות מבני ביתי ואומר אך טרוף טרוף מעתה נטרפה טרף מזונותי כמו שאמרו האחים ירדנו, הרי לנו שבמידה טובה מרובה, המתנהג באחדות משפיע עליו פרנסה.

אחדות בעבודת ה' משפיע כל טוב

ובאמת זה אינו רק בפרנסה אלא זה משפיע כל טוב, עי' מש"כ החתם סופר בדרשות ז' אדר דבר נורא, כי חילוק והפרש גדול יש בין עבודת ה' הנעשית לכל יחיד בפני עצמו בביתו ובין הנעשה בהתחברות שידברו יראי ה' איש אל רעהו ויעשו לזו חברה וכדומה, כי אפילו אם יהיו כל ישראל כולם צדיקים ושומרים התורה אלא שאיננו בחברה שיעורר אדם את חברו, אזי אין שמירתם והנהגתם אלא על ידי מלאך החונה סביב ליראיו ויחלצם (תהלים לד, ח) רצונו לחלצם מצרה, אבל לא להוסיף להם ברכה כי אין בכח מלאך אחד לעשות ב' מיני שליחות (ב"ר נ, ב) וכן מצינו באברהם אבינו ע"ה שאותו המלאך שבא להציל לוט לא היה יכול לבשר את שרה (ב"ר שם) וה"נ דכוותיה, משא"כ בהתחברים יחד, אזי אפילו לא תהיה עבודתם נבחרת כל כך, מ"מ הן אל כביר לא ימאס (איוב לו, ה) והוא ית"ש בעצמו מנהיגם ואז בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך (שמות כ, כ) ויש כאן רפואה והצלה וברכה וכולי' ביה, ולא לבד שמשגיח על הכלל בהשגחה כלליות אלא אפילו על כל יחיד ויחיד מהם בהשגחה פרטיות. עכל"ק ומזה אנו רואים דכשעובדים את השי"ת באחדות, בחבורה, יכולים לקבל ברכה מרובה, כיון שהקב"ה בעצמו הוא הנותן ולא ע"י מלאך.

יעזור השי"ת שנוכה להתנהג באחדות גמורה, ועי"ז יושפע לנו שפע בפרנסה ומכל טוב לעולם אל יחסרנו, אמן.

והאופן להגיע לאחדות הוא ע"י ענוה כדמצינו באזולאי בספרו **כסא דוד** (דרוש ד' - שבת כלה) מביא המדרש (בראשית רבה ח) בשעה שהיה משה כותב את התורה היה כותב מעשה כל יום ויום, כיון שהגיע לפ' ויאמר אלקים נעשה אדם אמר לפניו רבון העולמים מה אתה נותן פתחון פה למינים, א"ל כתוב והרוצה לטעות יטעה, והטעם שאמר הקב"ה שיכתוב נעשה אדם שא"ל הקב"ה משה האדם הזה שבראתי לא גדולים וקטנים אני מעמיד ממנו, שאם יבא הגדול ליטול רשות מהקטן הוא אומר מה צריך ליטול רשות מקטן וא"ל למוד מבוראך שברא עליונים ותחתונים וכיון שבא לבראת האדם נמלך במה"ש דכתיב נעשה אדם, שבאמת לכך כתוב נעשה אדם ללמד מדת הענוה שהגדול נמלך בקטן.

ועי' שם שמביא עוד מדרש (בראשית רבה ד) כתוב בתורה ויעש אלקים את הרקיע זה אחד מהמקראות שהרעיש בן זומא את העולם, ויעש אתמהא והלא לא הוצרך ה' לעשות כמ"ש במאמר היו, כדכתיב "בדבר" ה' שמים נעשו, שהכל נעשה על פי דיבורו וכתב הרב **מהר"ש יפה** דה"ה דקשיא ליה בקראי דבתריה ויעש אלקים את ב' המאורות ויעש אלקים את חית הארץ ויעש את האדם אלא דנקט הראשון בקרא, וכתב הרב דרו"ל השיבו לבן זומא דעתידין א"ה לעשותן אלוהות שיעשו השמים והכוכבים וכד' לאלוהות לכן כתב ויעש שהכל ברא ה' ולא יעשו אלוהות.

ומקשה שם דלכאורה למה כתב המדרש כל הקדמה שמששה היה כותב את התורה וכו', שזה ללא צורך, ומתוך שלפי המדרש הנ"ל שהקב"ה אמר לו שצריך לכתוב ויעש כל פעם כדי שידע שהכל ברא ה' ולא יעשו אלוהות, ואח"כ שהגיע לפסוק נעשה אדם תמה משה למה כתב נעשה אדם שנותן פתחון פה לכופרים ח"ו שבתחילה כתב שיכתוב ויעש שלא יטעו, וכאן שהקב"ה אמר נעשה לא איכפת שיטעו, ולזה השיבו הקב"ה שיכתוב נעשה אדם ללמד מדת הענוה שהגדול נמלך בקטן והרוצה יבא ויטעה.

ובזה מבאר שם הפסוק הנאמר במתן תורה, ויחן שם ישראל, באחדות גמורה כמשו"ל נגד ההר, כי ראו שהקב"ה הניח כל הר וגבעה ובחר

בניני הפרשה

דהיינו, לאמר - לבני ישראל בדרשותם, זה הדבר אשר צוה י"י - ר"ל שיובן מדבריהם איזה הנהגה לאשר צוה י"י, ולא להראות חריפות אשר לא יצא להשומעים שום תועלת לעבודה והבן, הש"י יורנו דרך האמת בתורתו. אגרא דכלה מעשה היה אצל הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע ששבת אצלו הרה"ק רבי אליהו מזידיטשוב זי"ע בפרשת מטות לרגלי בואם בקשרי שידוכים ובשבת ביקשו מהר"י מבעלזא שיאמר דברי תורה, אחרי שהפצירו בו פתח ואמר שדודו-זקיני הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע אמר בשם הרה"ק רבי יצחק מדראהביטש זי"ע שיש ג' מדות באומרי תורה, האופן הראשון הוא שמרגיש המגיד שהוא עצמו יתעורר מדיבוריו, השני הוא אם ירגיש שאף לשומעי לקחו תבוא תועלת מדרשתו, והמדריגה הכי גבוהה היא כששכינה מדברת מתוך גרונו של המדבר, ופירש הרה"ק רבי אליהו מזידיטשוב זי"ע שזה מרומו בפסוק וידבר משה אל ראשי המטות, הוא האופן הראשון בו ראשי המטות עצמם מתעוררים, והמדריגה השנייה היא כאשר דבריו פועלים אצל השומעים והוא אומרו לבני ישראל לאמר, והאופן הנעלה ביותר היא זה הדבר אשר צוה ה', ששכינה מדברת מתוך גרונו, והפליא הרה"ק מבעלזא את דבריו.

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר. הרה"ק ר' אברהם דוב מחמעלניק זצ"ל מתלמידי הבעש"ט הק' זי"ע וחתן הרה"ק בעל תולדות יעקב יוסף זי"ע ביאר הפסוק, דהיינו אם בני ישראל מטה מדרך הצלחתו רחמנא ליצלן בל יזעף לבו על ד' ח"ו רק יענה ויאמר זה הדבר אשר צוה ה' כי היא גזירת המקום ברוך הוא וצריך לקבל באהבה רבה ולברך על הרעה מעין הטובה בשמחה וכאשר יעשה כן, אני מבטיחו אשר יעלה על במתי הצלחה אי"ה. ארץ החיים וידבר משה אל ראשי המטות. רמזה התורה ללמד לבני אדם דעת אופן לימוד התורה לבני ישראל, ובאת התורה לשלול אופן הנהוג אצל מי שאינו בן דעת שדרכו להרים קול בתוך קהל ועדה להראות חריפותו הגם שלא יגיע מזה שום דרך לעבודתו ית"ש, ועיקר אמירת התורה לרבים הוא שיגיע להם מזה הענין איזה תועלות והנהגה לעבודתו ית' ולתורתו כי זה שמה אשר יקראו לה תורה שהיא מורה לנו את הדרך אשר נלך בה ומלמדת אותו בכל עת ומקום וזמן איך להתנהג, וזהו תורה לשמה כשמה כן הוא. ונבוא אל הביאור, וידבר משה - כפשוטו אדונינו משה, וכן בכל דור הדעת נקרא משה, אל ראשי המטות - אל הראשים הדורשים במ"ט פנים וכו', למד להם דעת אופן לימוד תורה, לבני ישראל -

הגליון נתנדב לעילוי נשמת

הגאון החסיד רבי מאיר רפאל בן הרב רבי ניסן בייער זצוק"ל

אביו של מורינו הרב שליט"א

נלב"ע ביום ג' מנ"א תש"פ

השקעתו בגידול צאצאיו ותלמידיו הרבים על אדני התורה והחסידות, מפורסמות לכל, וכאשר זכה ב"ה לראות הפירות בחיים חיותו, הן בחמשה דורות ההולכות בדרכיו הנפלאים, והן בתלמידיו הרבים אשר שתו בצמאון את אשר יצא מפיו, ואשר גידלו עי"ז דורות מפוארים זרע ברך ה', פארי הדור, מורה הוראות, ראשי ישיבות, ומשפיעים.

כל אלו יהיו לעילוי נשמתו הטהורה, ויה"ר שימליץ טוב בעד משפחתו החשובה, ובעד כל תלמידיו, עדי שנזכה בהקיצו ויורנו שוכני עפר, בביאת גוא"צ בב"א

ת.נ.צ.ב.ה.

שיעורי הלכה

ממורינו הרב שליט"א

הלכות בית הכנסת / ג

שיעורי ההלכה נתנדב ע"י

הנהלת בית הוראה "אוהל ציון"

שע"י ביהמ"ד סלנט - ריב"ל 28, בי"ש

בנשיאות הגה"צ מורינו הרב שליט"א

053-318-1922

דהיינו שיחה שאינו בטילה, כגון לצורך פרנסה וכדו' נמי אסור לדבר בבית הכנסת.

ושיחה בטילה.

ב. מבואר בפוסקים שאפי' שיחת חולין,

א. בתי כנסיות ובתי מדרשות, אין נוהגין בהם קלות ראש^א כגון, שחוק והתול

^א מחבר סעי' א', והטעם הוא משום שהוא כמקדש מעט וצריך לנהוג בו כבוד לפני הקדוש ברוך הוא.

^ב ע"י בשל"ה (הקדמות ווי העמודים עמ' העבודה פ"י) דכתב להוכיח מדברי הרמב"ם (פרק יא מהל' תפילה ה"ט), שהמדבר שיחה בטילה בבית הכנסת, לא רק שעובר על עשה של "מקדשי תיראו", אלא גם מבטל מ"ע של ישיבה בבית הכנסת, שהרי עבירה מכבה מצוה, ע"כ.

וע"י עוד במשנה ברורה (בסכ"ב), שהביא מה שכתב בזהר הק' (פ' ויקהל) שהפליג מאד בגודל העון הזה, וז"ל: וכ"ש שיש לזהר בביהכ"נ וביהמ"ד מעון דבורים אסורים, כגון לשה"ר ורכילות ומחלוקת וקטטות, כי מלבד שהם עונות חמורים מאד, עוד יגדל העון יותר במקום קדוש, כי הוא מולול בכבוד השכינה, ואינו דומה החוטא בינו לבין עצמו, לחוטא בפלטין של מלך לפני המלך, ועוד תגדל הרעה בזה, שהוא מכשיל גם את הרבים בעונות החמורות הנ"ל, כי האי תגרא דמיא לבדקא דמיא, ומתחלה הותחל העון באיזה אנשים, ולבסוף יתלקטו ויתחברו חבורות חבורות לריב איש ברעהו עד שנעשה כל הביהכ"נ כמדורה גדולה ובעו"ה באין מזה כמה פעמים לידי חרפות וגידופין והלבנת פנים ברבים (וגם פעמים רבות בפני הס"ת שזה ג"כ עון חמור בפני עצמו כי אפילו המבזה חבירו בפני ת"ח אחו"ל (סנהד' פרק חלק) שהוא אפיקורוס ואין לו חלק לעוה"ב וכ"ש למבזה חבירו בפני הס"ת וכבוד השכינה וכמו שכתב בעין זה בתשובת מהר"י סימן קנ"ב ע"ש) ולידי הכאות ומלשינות וגודל חילול שם שמים בין האומות ומי גרם לכל זה אם לא הראשון שהתחיל בעבירה תחלה ובודאי לע"ל יטול שכר כנגד כולם.

ע"כ הירא וחרד לדבר ה' ישים תמיד עיניו ולבו לזה שלא לדבר שום דברים בטלים בביהכ"נ וביהמ"ד והמקום הזה יהיה מיוחד אצלו רק לתורה ולתפלה.

ובדי שהלומד יקח מוסר השכל בחומרת עון דיבור בביהכ"נ, אעתיק כאן הסיפור הידוע.

בעיר אוסטראה פרצה פעם מגפה רח"ל, רב העיר ובית דינו גזרו תענית ויום תפילה, והכריזו שכל מי שיודע איזה דבר חשוד בעיר מחויב לבוא להודיע לבית דין, כדי לידע מה לעשות כדי לעצור את המגפה רח"ל.

והנה בעיר הנ"ל היה יהודי שלא היה רגיל לבוא לבית הכנסת להתפלל, ואחרי הכרזת בית הדין הנ"ל לקחו על עצמם שני אנשים מבני העיר, לחקור ולעקוב אחר האיש הנ"ל, עד שיוודעו מהותו, וכך עשו והתחילו לעקוב אחריו כל היום ולא ראו מאומה, אחר כך עקבו אחריו גם בלילה וראו שבחצות הלילה קם ממטתו ויוצא מחוץ לביתו, והולך מחוץ לעיר, שני האנשים הלכו אחריו שלא ירגיש בהם, וראו שאחר שיצא מחוץ לעיר נכנס ביער הסמוך ונעלם מעיניהם, וחזרו העירה.

למחר באו לרב העיר וסיפרו לו בפרטות מה שראו בלילה זה, ומי יודע מה הוא עושה ביער, ענה הרב אני אבדוק זאת בעצמי, וכן עשה, בלילה הרב בעצמו הלך ביחד עם אנשים אלו, ועקבו אחריו גם ביער, עד שראו שעמד במקום מסוים, וישב לו לארץ והתחיל לומר תיקון חצות בקול בכי ובדמעות שליש עד שנמס לבנם מגודל הבכי והנעימות, אולם היה דבר שעורר את תמהונם ששמעו עוד קול בלתי ידוע, שאומר עמו ביחד את התיקון, ולא ראו שום אחד שעמד ביחד עמו.

כשגמר לומר תיקון חצות, אמר לו הרב, עתה ראינו בעינינו כי איש קדוש אתה, ואני מבקש לדעת של מי הקול השני שאמר עמך ביחד את התיקון חצות, האיש ניסה להתחמק מלענות על שאלה זו, אמר לו הרב דע שאני המרא דאתרא וגורני עליך שתגיד לי את האמת, כשמעו את גזירת הרב ענה, מנהגי כבר מאז, להתאבל כראוי

על חורבן בית המקדש, ונתנו לי מתנה מן השמים שבכל לילה ירמיהו הנביא בא אלי ליער לומר עמי יחד תיקון חצות. שאלו הרב מכיון שיש לך זכיה גדולה כזו לערוך תיקון חצות ביחד עם ירמיהו הנביא, אם כן למה אינך מתפלל לבטל גזירת המגפה הנוראה רח"ל מהעיר, אמר לו למחר אני ישאל את ירמיהו הנביא.

למחרת בא ואמר לרב, שירמיהו הנביא אמר לו שארבעים שנה קודם שנחרב בית המקדש, היה כבר צריך להחרב, אבל כיון שלא היו מדברים דברים בטלים בבית הכנסת, בית המקדש נשאר עוד ארבעים שנה ולא נחרב, ואפילו שהיו רשעים באותו דור, אבל כשהתחילו לדבר בבית הכנסת נחרב בית המקדש, וכל הצרות שאירעו ליהודים, הם משום שמדברים דברים בטלים בבית הכנסת.

רב העיר החליט להכריז בכל העיר שכולם יתאספו בבית הכנסת הגדול, והרב עלה ודרש על ענין קדושת ומורא וכבוד בית הכנסת, וסיפר להם כל המעשה הנ"ל, ומה שאמר לו האיש הנ"ל שזהו סיבת המגפה רח"ל, וגעו כל העם בבכיה והיה התעוררות גדולה ובאותו מעמד קבלו על עצמם ועשו תקנה שאסור לשום איש לדבר בבית הכנסת שום דיבור חול ובפרט עם התפילין, ותיכף אחר קבלה זו נעצרה המגיפה וליהודים היתה אורה ושמחה, ע"כ. (מונא בהקדמת ספר דברי משפט לגאון רבינו חיים אוירבאך זצ"ל).

^ג כן כתב בפרי מגדים (אשל אברהם סימן זה ס"ק א') וז"ל: ויש לגעור במי שמשיח שיחת חולין (דבלאו הכי אסור, כל השח שיחה בטילה עובר בעשה [יומא יט:]: מדרבנן עכ"פ) לצורך פרנסה, דבחויז שרי, בבית הכנסת אסור, ועיין בספר דעת חכמה [דברי חכמים] בסולת בלולה (סימן קנ"א אות ב) בשם הראשית חכמה [שער הקדושה פרק יד] כתב כן, יע"ש שמאריך מגודל האיסור.

סיפור

גימפל שפשף את עינו בתימהון כשראה את שני העשירים יוצאים מחדרו של הרבי, כשכספם ופתקאותיהם בידם שני הסוחרים המושפלים נכנסו למוזחלתם ונעלמו חיש בערבות השלג האינסופיים רק כעת ההין הגבאי להיכנס לחדר של להבין מה אירע כאן.

והרבי הסביר הכול בסיפור.

קרני שמש פנעו בצריחיו של ארמון המלוכה הספרדי, שדרת העצים המלכותית השפילה קלות את עמודותיה, כמו מקדמת בהכנעה את פניו של החכם היהודי הדור הצורה הצועד נמרצות לשערי הארמון, שני זקיפים לבושי מדים קדו בכבוד, ופתחו את השער המפואר לרווחה, זו אינה הפעם הראשונה שרבו הרמב"ן, רבי משה בן נחמן ז"ע מגיע לביקור בארמונו של מלך ספרד, המלך שהכיר בחכמתו ובהשכלתו הרבה להתיעץ עמו ולהשתעשע עמו בשיחות חכמות ועמוקים.

שרי המלך לא ראו כמובן, בעין יפה את קרבתו של החכם היהודי למלך כל ביקור של הרמב"ן בארמון הגביר יותר את רצונם להגות אותו מהמסילה לגרום למלך לפטר אותו, לגרש אותו מהארץ או יותר גרוע מן, להעביר אותו לעולם שכולו טוב, אלא שכל מזימותיהם לא צלחו, המלך שקנאתם לא נעלמה מעיניו, התייחס לדבריהם בהתאם, באחד הימים הורגשה תכונה חגיגת בארמון המלוכה הספרדי, הכומר יוליוס, אחד מאנשי הדת הנחשבים, הגיע לביקור של כמה ימים בבית המלך יוליוס היה מלומד יחסית לחבריו, הוא היה בקי בחכמות ומדעים ואף שלט בשפה העברית וכך היה יכול לעלעל בין דפי הגמרא, אף שמעולם לא הבין אותם באמת.

מיד לאחר פגישתו הרשמית עם המלך ערך פגישה נוספת, חשאית, באחד מחדרי הארמון, "אתה חדש כאן בארמון נשפו השרים באוזני הכומר, "המלך מתייחס אליך ברצינות רבה, אתה חייב לעזור לנו להיפטר מהיהודי, לרקום איזו עלייה שתסיר אותו מדרכנו".

מבטיח אני לעשות משהו בנידון הבטיח הכומר בארסיות, ולחץ את ידי השרים.

הימים הבאים מצאו את יוליוס יושב לפני המלך, משוחח עמו בנושאים שונים ומגיע פעם אחר פעם, כאילו במקרה, אל התלמוד הבבלי של היהודים, יוליוס בחר את אותם סיפורי אגדה טמירים ונשגבים שאינם מובנים כפי פשוטם, ותיאר אותם בשפה נלעגת מעוררת צחוק באוזני המלך, הטפטופים הקבועים עשו את שלהם, כיום ליום עברה הסלידה בלבו של המלך מהתלמוד הבבלי, עד שבאחד הימים הגיע המלך "מעצמו" למסקנה שלימוד הגמרא אינו ראוי לאזרחי ספרד, "אצלי

מוזחלת החורף שהחליקה על מדבר השלג הקפוא, הציתה תקווה בלבו של גימפל הגבאי, מזה כמה חודשים נתונה העיירה קאמינקא במצור, 'גנרל חורף' כמו הכריז עליה מלחמה ובנה סביבה סוללת שלג גבוהה, הדרכים משותקות, איש אינו יוצא בעיר, אפילו חסידים בעלי מסירות נפש שנוהרים הנה ממרחקים, להסתופף בהיכלו של הצדיק רבי שמואל מקאמינקא ז"ע לא הופיעו כאן כבר תקופה ארוכה קופת בית המדרש והחצר התרוקנה לחלוטין, אפילו קופיקה אחת אינה מקשקשת בתוכה, וכי פלא שגימפל מתהלך מודאג.

שני הסוחרים העטופים במעילי פרווה שעירה יצאו מהמוזחלת, נכנסו לחצר הקודש והתקבלו בחביבות, גימפל הושיב אותם ליד התנור המוסק הגיש להם כוסות תה מהביל להפשיר את עצמותיהם, כשהוא נושא בלבו שבח לבורא עולם ששלח לכאן את שני האורחים הנגידיים, שמן הסתם יותירו אחריהם מטבע הגונה.

לאחר שנחו והתאוששו נכנסו שני הסוחרים לקודש פנימה לחדרו של הצדיק רבי שמואל, כשבידי כל אחד הפתקה - הקוויטל והפדיון המצורף שבמקרה דנן עמד על סכום גבוה, הרבי הביט בשני הקוויטלך שהונחו על שולחנו, ואז נעץ את מבטו החודר באחד הסוחרים: "אמור, במה אתה עוסק?"

"אני" כחכה הסוחר בגרונו, "אני סוחר שוורים, ברצוני לקנות עדר גדול של שוורים ולמכור אותן בעוד כמה חודשים, בחודשי הקיץ, ברווח גדול", "ואתה" הפנה הרבי את מבטו אל הסוחר השני, "במה אתה עוסק?"

אני סוחר חיטה השיב השני, אני קונה כמויות ענק של חטה ומוכר אותם אח"כ לטחנות הקמח השונים בסכומים גבוהים".

הרבי הנהן בראשו קלות, ואז פנה שוב, במפתיע, אל שני הסוחרים: "חזרו שוב על מה שאמרתם, במה עוסק כל אחד מכם?"

שני הסוחרים החליפו ביניהם מבטים של תמיהה כמו מנסים להבין יחד את פשר הבקשה המפתיעה, ושוב פירטו איש איש את מסחרו, "קחו לכם בחזרה את הכסף" דחה הרבי את הפתקאות והשטרות שעל שולחנו בתנועת יד תקיפה.

"אינני מוכן לקבל ממכם לא את הקוויטל ולא את הפדיון", סומק עז הציע את פני השניים "למה כי למה מדוע מלמלו השנים בבושה, במה אנו גרועים מסוחרים אחרים? למה לא מסכים הרבי לברך אותנו?"... אך הצדיק אינו מוכן בשום אופן להסביר למה ומדוע.

בממלכה לא ילמדו דברים כאלו הקים המלך בשרביטו בכעס, והכומר והשרים הבליעו את חיוכם.

כבר למחרת יצאה הפקודה המלכותית האוסרת לימוד הגמרא ברחבי ארץ ספרד, וכל העובר על הוראה זו אחת דתו להמית, היו לא מעט יהודים שגזירת המלך גרמה להם לסגור את הגמרא באנחה, אך רבנו הרמב"ן היה מאלו שלא נכנעו לה, הוא ירד למרתף ביתו והמשיך להגות בגמרא הקדושה לאור הנר כרגיל.

בלשי החרש שהועברו מבעוד מועד סביב ביתו של הרמב"ן מיהרו לדווח לשרים כי הוא ממשיך ללמוד בהיחבא, באחד הימים פרצו אל הבית פלוגת שוטרים ותפסה את רבנו יושב והוגה בתורה, בו במקום הושמו אזיקים על ידיו ועל רגליו והוא הובא לארמונו של המלך, יחד עם המוצג המפליל - הגמרא בה למד כשנתפס.

רק עכשיו נפל למלך האסימון והוא הבין שהכומר תמרן אותו בערמומיות לנקודה הזו, רק כדי לפגוע בידיו הרמב"ן, שנוא נפשם של השרים, אבל יחד עם זאת התעורר בו לא מעט כעס כלפי הרמב"ן: "הרי שמעת על ההוראה שלי למה לא קיימת אותה הרי בתורה שלכם כתוב ונשמרתם מאד לנפשותיכם?" שאל המלך בחרי אף, "כבוד המלך" השיב הרמב"ן, "נכון, ידעתי על הגזירה, אבל בשבילי להפסיק ללמוד זהו מוות ודאי, ומאידיך לא היה בריא בוודאות שאתפס והכלל הוא "שאיך ספק מוציא מידי ודאי", אני יודע המשיך הרמב"ן, שאין זו תשובה מושלמת, הרי האדם מצווה להישמר אפילו מספק של סכנה ולכן אני שואל מה פשר גזירה זו, מה פגם מצאת בתלמוד הבבלי שאסרת ללמוד בו?

קווים של צחוק נראו על פניו הכעוסות של המלך אהה זה כבר יסביר לך יוליוס אמר, והפנה את ראשו אל הכומר שניצב בצד החדר מצפה לרגע הזה בדיוק, "בוא הגה יוליוס, בוא תתווכח עם היהודי, ספר את מה שסיפרת לי מהגמרא, ונראה איך הוא יסביר זאת".

יוליוס הכומר נעמד מול המלך והחל לצטט בעל פה עמוד גמרא שלם על כל המימרות המובאוות כשהוא מדגיש את החלקים התמוהים והלא מובנים ושם אותם ללעג וקלס, כשהמלך והשרים גועים מצחוק, כל המבטים נתלו כעת ברבנו הרמב"ן, נדמה היה ששום תשובה לא תוכל לבטל את הרושם הנלעג שעשו דברי הכומר, "אתה יכול אולי פעם נוספת על לחזור על הגמרא? הדהדה בטרקלין המפואר בקשתו התמוהה של הרמב"ן, למה לא הגיב יוליוס במשיכת כתף והחל שוב להרצות את דברי הבז כנגד קדשי ישראל.

כשסיים את דבריו, ורעמי הצחוק נסתיים, זקף רבנו הרמב"ן את קומתו בגאון ופנה לעבר המלך!

דע לך הוד מלכותו, שבכל אחת מהאמרות והסיפורים התמוהים

שישמעת עכשיו מהכומר, טמונים סודות גדולים שאנו היהודים איננו רשאים לגלות אותם לאיש, אלו אינם סיפורים פשוטים, גזמאות ותיאורים כפי שהם נשמעים לכם, כי אם צופנים סודיים, את הסודות עצמם לא אוכל לגלות, ובכל זאת כדי שלא תאמר אני דוחה אותך בדיבורים בעלמא, אגלה לך סוד אחד שהתגלה לי זה עתה, תוך כדי שמיעת הדברים, וממנו תבין איזה כוח רוחני גנוז בדברי הגמרא.

"כבוד המלך כשישמעתי את הכומר קורא את דברי הגמרא, הבנתי בדבריו שהוא מבקש להרוג את המלך, לא פחות".

פניו של המלך התכסו בתדהמה, זיעה קרה הופיעה על מצחו, והרמב"ן המשיך: "הכומר הזה חולה במחלה מסוכנת שעלולה להדביק את סובביו באמצעות הכל פיו בלבד, והכומר יודע מכך, ולמרות זאת הוא מופיע בארמון המלך שהוא עלול להדביק אותו במחלת מוות, כשישמעתי אותו קורא בפעם הראשונה את הגמרא התעורר בי החדש הראשוני, ובכל זאת לא רציתי לקבוע עובדות על סמך פעם אחת, לכן ביקשתי ממנו לחזור פעם שנייה, אחריה כבר לא נותר לי ספק בדברי: האיש הוא חולה מסוכן, כל רגע בקרבתו עלול לעלות בחיי אדם", "ואני שואל אותך, כבוד המלך, אדם כזה שנכנס לארמון וממתיק אתך שיחות, בנוכחות כל השרים שהוא מודע לכך שהוא עלול להדביק את כולם ולהמית אותם בייסורים, האם אינו בן מוות?"

את דבריו האחרונים של הרמב"ן כבר לא שמע איש... פאניקה נוראה הסתדרה ברחבי הארמון, המלך והשרים נמלטו מהחדר הנוגע למרחבים מוגנים, רופא הארמון הוזעק חיש למקום, כשהוא מכוסה במסכת הגנה, כעבור שעה קלה הובהר כי יוליוס הכומר נושא את תסמיני המחלה המסוכנת, בדיוק כפי שאמר הרמב"ן.

הכומר קיבל עונש כבד, והגזירה על לימוד התלמוד הבבלי נקרעה לגזרים.

"כשנכנסו אלי, לפני שעה קלה, שני הסוחרים" פנה הצדיק רבי שמואל מקאמינקא אל גימפל, משמשו המסור, "ביקשתי מהם לשמוע במה הם עוסקים, כל אחד מהם תיאר את מסחרו, אבל אני, באוזניי, שמעתי דברים אחרים לחלוטין, "הראשון שסיפר שוורים סיפר בעצם שהוא רוצה להתחבר לחבורת שודרי יערות המלסטמים את העוברים והשבים, ואילו בדבריו של הסוחר השני שסיפר כי הוא סוחר חיטה שמעתי שהוא מעוניין בכלל להפוך לזייפן שמרות, ולהפיל אנשים תמימים ברשתו, "את כל זה שמעתי מהם בפעם הראשונה, אבל לא רציתי לסמוך על פעם אחת, לכן ביקשתי מהם לשוב על הדברים, ואז לא נותר לי ספק, לכן גימפל עכשיו כבר מבין אתה למה דחיתי אותם? מדוע לא רציתי לקחת מהם את כספם ולברך אותם בהצלחה?"

מקור: הגה"ח ר' אברהם יצחק סויבלמאן ז"ל, רבה של זינקוביץ, ששמע מידידו החסיד ר' שמעיריל יונה ז"ל.